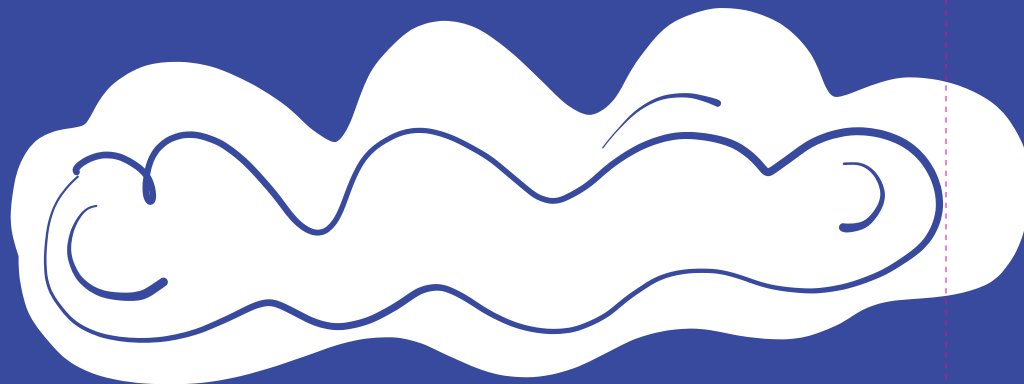

IZ PROVEDENE VANJSKE EVALUACIJE PROGRAMA

Evaluacijski podaci ukazuju na to da su učinci programa i višerazinski. Na razini učenika, zabilježen je porast razumijevanja rizika povezanih s ovisnostima, bolje prepoznavanje ponašajnih ovisnosti i razvoj socijalnih vještina. Roditelji izvještavaju o povećanoj osviještenosti u obrascima komunikacije i nadzora, osobito u području digitalnih navika djece. Na razini učitelja, povećana je svijest o važnosti osobne otpornosti i brige o mentalnom zdravlju, kao i o potrebi kontinuiranog preventivnog djelovanja. Na razini institucija, program je pridonio razvoju školskih kapaciteta za planiranje i provedbu preventivnih aktivnosti te jačanju mreže suradnje između škola i civilnog sektora.

Sveukupno gledano, program „Novi smjer“ ispunio je visoke kriterije kvalitete i učinkovitosti. Svojim sadržajem, metodologijom i partnerskim pristupom ostvario je mjerljiv doprinos prevenciji ovisnosti među djecom i mladima, jačanju roditeljskih kompetencija i profesionalnih kapaciteta učitelja.

Programske aktivnosti provode se uz financijsku potporu Ministarstva zdravstva. Sadržaj dokumenta u isključivoj je odgovornosti udruge i ni pod kojim uvjetima ne može se smatrati kao odraz stajališta Ministarstva zdravstva.

+385 1 2947 066 +385 1 2947 061 djeca.prva@djeca-prva.hr

www.djeca-prva.hr

Ministarstvo
zdravstva

**djeca
prva**

NOVI2MJER

PROBAJ DRUGAČIJE

UVOD

Program je usmjeren na djecu u ranoj adolescenciji (11–14 godina), roditelje i učitelje, skupine koje su, prema istraživanjima i stručnim spoznajama, ključne u prevenciji rizičnih ponašanja i razvoja ovisnosti. Nacionalna i međunarodna istraživanja (npr. ESPAD, EMCDDA) ukazuju na ranu dob početka eksperimentiranja s psihoaktivnim sredstvima te na rastuću prisutnost ponašajnih ovisnosti, posebice povezanih s digitalnim tehnologijama. Adolescencija je razdoblje intenzivnih emocionalnih i socijalnih promjena, povećane sklonosti rizičnim ponašanjima i osjetljivosti na vršnjački pritisak, što potvrđuje opravdanost ulaganja u razvoj osobnih i socijalnih vještina djece upravo u ovoj dobi.

* 40% djece na društvenim mrežama tijekom radnog dana provodi više od 3 sata, a vikendom čak njih 62% (istraživanje u sklopu projekta "Alati za moderno doba", ERF, 2024.)
* prema podatku za Hrvatsku iz ESPAD 2024 ankete: „trenutačno pušenje (u zadnjih 30 dana)“ za 15-16 godišnjake iznosi 32 % - što je najviša vrijednost među zemljama koje su objavile podatke (EUDA, European Union Drugs Agency)

O PROGRAMU

Program „**Novi smjer**“ je trogodišnji program koji se provodio s ciljem prevencije svih vrsta ovisnosti, s naglaskom na ponašajne ovisnosti, kod učenika viših razreda osnovne škole. Osim aktivnosti za učenike obuhvatio je i rad s njihovim roditeljima i učiteljima/nastavnicima kako bi se jačao sveobuhvatni pristup prevenciji ovisnosti u lokalnoj zajednici. Program je provodilo **Udruženje „Djeca prva“**, u razdoblju od studenog 2022. do studenog 2025. godine, u partnerstvu s tri osnovne škole u Zagrebu - **OŠ Vjenceslava Novaka, OŠ Marije Jurić Zagorke i OŠ Vugrovec-Kašina**.

U provedbi programa naglasak je stavljen na razvijanje socijalnih kompetencija učenika obzirom da se kao jedan od rizičnih čimbenika za uključivanje u rizična ponašanja pa tako i zlouporabu sredstava ovisnosti i ovisničko ponašanje pojavljuje nedostatak socijalnih vještina odnosno slabo razvijene socijalne kompetencije djece.

Opći cilj programa „Novi smjer“ jest pridonijeti dostupnosti preventivnih aktivnosti usmjerenih prevenciji svih vrsta ovisnosti, s naglaskom na ponašajne ovisnosti kod djece.

Specifični ciljevi programa su:

1. Osnažiti osobne i socijalne vještine djece u ranoj adolescenciji, uključujući donošenje odluka i vještine odupiranja, osobito u odnosu na zlouporabu sredstava ovisnosti i ponašajnih ovisnosti;
2. Informirati roditelje o načinima prevencije ovisnosti s naglaskom na ponašajne ovisnosti;
3. Senzibilizirati učitelje i nastavnike za rad s djecom u ranoj adolescenciji i roditeljima u području prevencije ovisnosti;
4. Informirati javnost o načinima prevencije ovisnosti s naglaskom na ponašajne ovisnosti.

REZULTATI PROGRAMA

Po završetku trogodišnje provedbe programa ostvareni su sljedeći rezultati:

- programskim aktivnostima tijekom tri godine provedbe programa obuhvaćeno je 405 učenika i učenica, 230 roditelja i 138 učitelja/nastavnika iz tri partnerske škole na području Grada Zagreba (OŠ Marije Jurić Zagorke, OŠ Vjenceslava Novaka, OŠ Vugrovec-Kašina);
- održane su sveukupno **72 interaktivne radionice za učenike, 12 predavanja za roditelje i 6 predavanja-radionica za učitelje/nastavnike;**
- program je utjecao na korisnike (djecu) na način da su aktivnosti pridonijele razvoju njihovih socijalnih vještina i kritičkog razmišljanja, smanjenju rizičnih i jačanju zaštitnih čimbenika te su informirani o štetnim utjecajima i posljedicama korištenja sredstava ovisnosti na način primjeren njihovoj dobi;
- učenici i učenice koji su sudjelovali na radionicama ojačali su svoje osobne i socijalne vještine, uključujući suočavanje, donošenje odluka i vještine odupiranja, osobito u odnosu na zlouporabu sredstava ovisnosti i ponašajne ovisnosti;
- roditelji su informirani o načinima prevencije ovisnosti s naglaskom na ponašajne ovisnosti;
- učitelji i nastavnici senzibilizirani su za rad s djecom i roditeljima u području prevencije ovisnosti;
- roditelji te učitelji i nastavnici škola upoznati su s rizičnim i zaštitnim čimbenicima kod djece/mladih povezanih s nastankom ovisnosti te svojom ulogom kao jednog od zaštitnih čimbenika;
- osmišljen je i tiskan informativni letak za roditelje na temu ovisnosti o internetu;
- provedena je javna kampanja (kroz društvene medije Snapchat, Youtube, Facebook) prevencije svih vrsta ovisnosti, s naglaskom na ponašajne ovisnosti, usmjerena na djecu u ranoj adolescenciji te javnost općenito (roditelje);
- provedena je vanjska evaluacija programa i izrađeno izvješće.

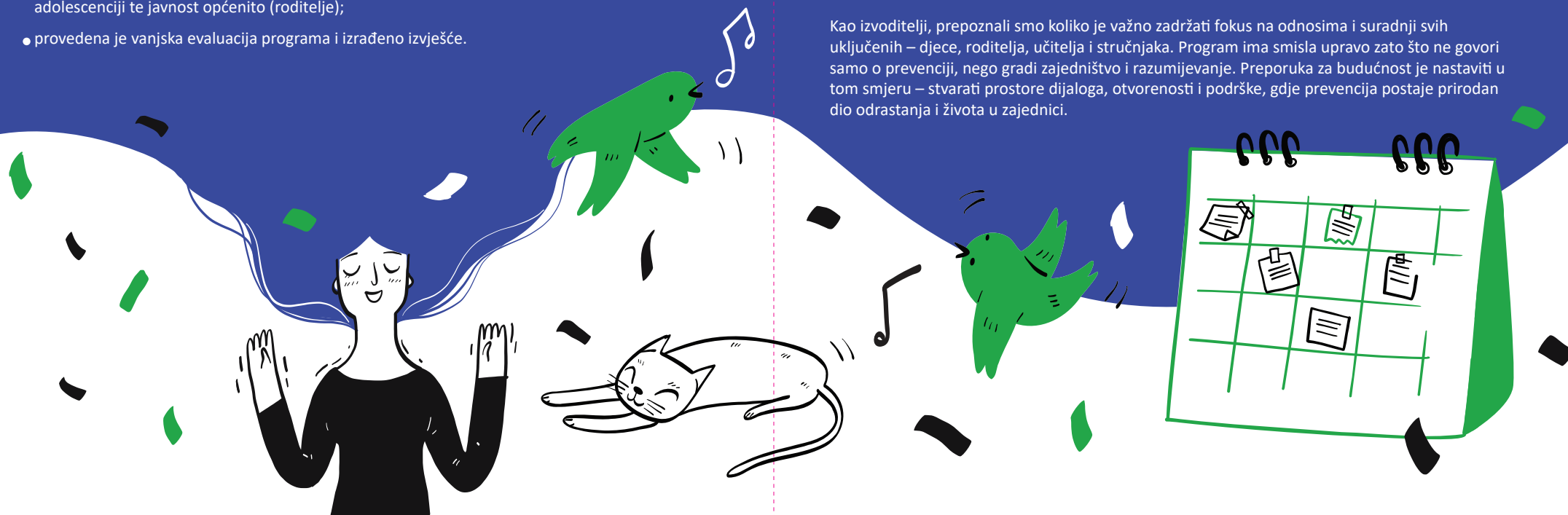
IZ PERSPEKTIVE IZVODITELJA PROGRAMA

Provedba programa “Novi smjer” pokazala je koliko su djeca spremna otvoreno govoriti o izazovima s kojima se suočavaju kada im se pruži siguran i podržavajući prostor. U svakom susretu bilo je vidljivo koliko su teme poput emocionalne regulacije, vršnjačkog pritiska, ovisnosti o ekranima i sl. bliske njihovoj svakodnevici i izazovima s kojima se suočavaju. Djeca su aktivno sudjelovala, postavljala pitanja i dijelila osobne primjere, što je pridonijelo osjećaju živosti, povezanosti i autentičnog dijaloga s djecom.

Roditelji su istaknuli koliko im je značilo sudjelovanje u programu, jer su kroz predavanja i radionice dobili konkretne alate, ali i priliku razmijeniti iskustva s drugim roditeljima. Kroz otvorene razgovore i praktične primjere učili su kako bolje razumjeti potrebe svoje djece u razdoblju adolescencije, kako postaviti jasne, ali podržavajuće granice te kako prepoznati rane znakove rizika prije nego što se razviju ozbiljniji problemi. Mnogi su naglasili da im je program pomogao da se osjećaju sigurnije u svojoj roditeljskoj ulozi i da lakše započnu razgovore o temama koje su im ranije bile zahtjevne. I nama, kao izvoditeljima, bilo je posebno vrijedno čuti njihova iskustva i dileme – u tim susretima često se rađao osjećaj međusobnog razumijevanja i zajedničke brige za djecu.

Učitelji su se pokazali kao ključni partneri u provedbi – njihova uključenost i spremnost na suradnju uvelike su doprinijele uspjehu programa. Kroz otvorene razgovore i razmjenu iskustava prepoznali smo njihovu predanost i želju da djeci pruže više od znanja – sigurno i podržavajuće okruženje. Bilo je iznimno ugodno i poticajno razgovarati s njima, jer su često dijelili konkretne situacije iz prakse i tražili načine kako na njih bolje odgovoriti. Takvi susreti podsjetili su nas koliko je važna povezanost i suradnja svih koji brinu o djeci – roditelja, učitelja i stručnjaka – jer upravo kroz to zajedništvo prevencija postaje živa i učinkovita.

Kao izvoditelji, prepoznali smo koliko je važno zadržati fokus na odnosima i suradnji svih uključenih – djece, roditelja, učitelja i stručnjaka. Program ima smisla upravo zato što ne govori samo o prevenciji, nego gradi zajedništvo i razumijevanje. Preporuka za budućnost je nastaviti u tom smjeru – stvarati prostore dijaloga, otvorenosti i podrške, gdje prevencija postaje prirodan dio odrastanja i života u zajednici.

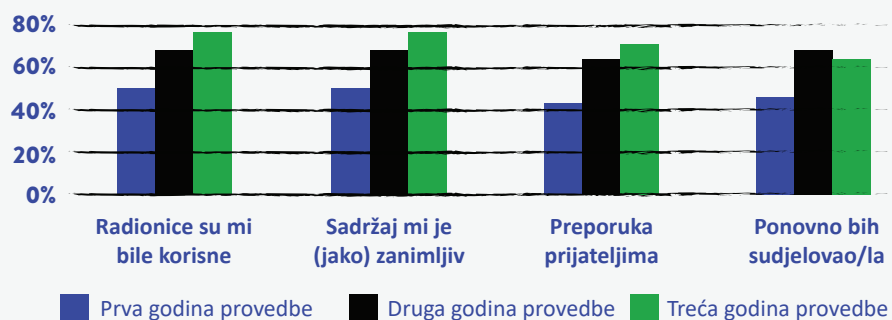

PORUKE I KOMENTARI UČENIKA, RODITELJA I UČITELJA NAKON ODRŽANIH RADIONICA I PREDAVANJA

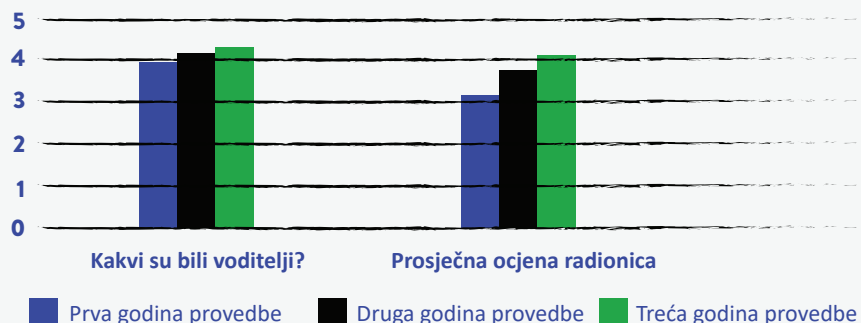
DJECE

- Sve mi je bilo odlično! Bilo je vrlo zanimljivo, ali istovremeno i zabavno.
- Sve je bilo super samo da smo imali duže vremena.
- Radionica je bila zabavna jer je bila drugačija i ne bi ništa mijenjala.
- Više razgovora o socijalnoj anksioznosti :(To mi treba.
- Bilo mi je zanimljivo slušati o osjećajima. Ne volim slušati o ovisnostima.
- Volio bi da se na ovakvim radionicama govori više o problemima kod djece u društvu, općenito o bilo kakvim problemima u obitelji i društvu.

DJECA O RADIONICAMA

DJECA O RADIONICAMA

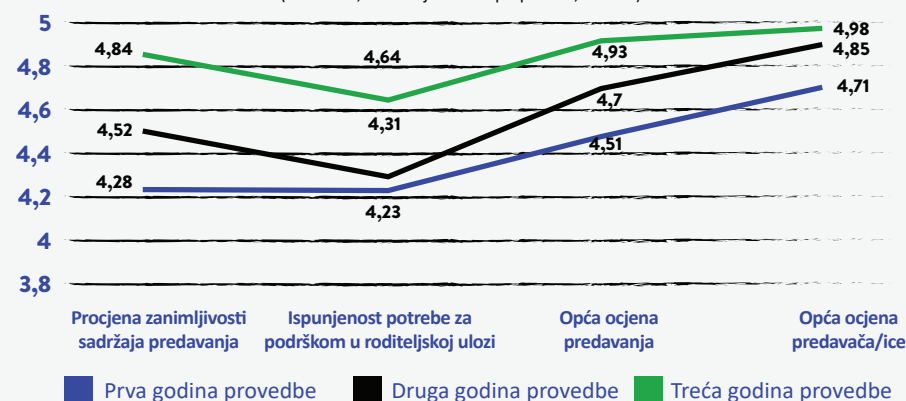

RODITELJA

(Što smatrate osobno najznačajnijim dobitkom iz sudjelovanja na predavanju?)

- Savjete što napraviti ako je ovisnost nastupila.
- Saznanje o tome kako pristupiti djetetu u slučaju nekog problema.
- Ohrabrenje u vlastitom roditeljstvu.
- Podsjetilo me na potrebu ulaganja u odnos s djetetom i izgradnju povjerenja.
- Uočavanje i ukazivanje na problem koji imaju ne samo djeca nego i odrasli. Potiče na duboko razmišljanje i djelovanje kako prema djeci tako i prema sebi.

Procjena procesnih evaluacijskih pokazatelja za aktivnost predavanja za roditelje u prvoj (N=73), drugoj (N=85) i trećoj godini (N=72) provedbe programa
(1 - nimalo, nedovoljno - 5 - u potpunosti, odlično)

UČITELJA I NASTAVNIKA

“U današnje vrijeme sve je više učenika koji ne dobivaju adekvatnu podršku od strane obitelji i bliskih osoba, stoga je dobro da se i učitelje osvijesti o njihovoj važnosti i važnosti podrške u životu učenika (djece).”, “Osvijestila sam si važnost nas učitelja. I ono najvažnije: ne mogu promijeniti svijet, ali mogu poboljšati „svijet“ bar jednom učeniku.”, “Osnažujuće, poticajno i motivirajuće.”

Procjena procesnih evaluacijskih pokazatelja za aktivnost predavanja za učitelje u prvoj (N=83), drugoj (N=53) i trećoj godini (N=80) provedbe programa
(1 - nimalo, nedovoljno - 5 - u potpunosti, odlično)

